

Arkivnr: 2014/24626-7
Saksbehandlar: Tale Halsør og Tore Slinning

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kultur- og ressursutvalet		01.10.2015
Fylkesutvalet		29.10.2015

Søknad om konsesjon for Miljateig kraftverk i Etne kommune. Fråsegn Hordaland fylkeskommune.

Samandrag

Miljateig kraftverk AS vil nytte fallet i Miljateigselva med planlagt inntak på kote 217. Røyrgate vil gravast ned. I øvre del vil den følgje landbruksvegen som i dag ender ved kote 230. Total årsproduksjon er venta å bli 8 GWh og utbyggingsprisen estimert til 2,85 kr/kWh. Prosjektet er ein redusert versjon av den tidlegare søknaden om Miljateig-Skålnes kraftverk som fekk avslag hjå NVE.

Miljateig kraftverk er eit redusert prosjekt samanlikna med opprinneleg søknad og konflikta med almenne interesser i området er mindre. Dette gjeld særleg konflikta med friluftinteresser, biologisk mangfald og sårbart høgfjell. Prosjektet er framleis noko i konflikt med reiseliv, biologisk mangfald og fjordlandskap. Talet på potensielle kraftutbyggingar i nærområdet er stort, og dette bør tillegast vekt i vurdering av saka.

Forslag til innstilling

1. Hordaland fylkeskommune rår til Miljateig kraftverk.
2. Det bør vurderast nivå for minstevassføring som reduserer verknadane for biologisk mangfald i bekkekløfta.
3. Utforminga og anleggsarbeid for røyrgate og kraftstasjon må i minst mogleg grad skape sår i fjordlandskapet.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør regional utvikling

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 31.08.2015

1. Innleiing

NVE har sendt på høyring søknad om bygging av Miljateig kraftverk i Etne kommune. Prosjektet er ein redusert versjon av den tidlegare søknaden om Miljateig-Skålnes kraftverk. Denne søknaden var på høyring 2013 og vart handsama i Kultur- og ressursutvalet som sak 90/13 den 17.09.13 og i Fylkesutvalet som sak 216/13 den 25.09.13.

Fylkesutvalet gjorde 25.09.13 følgjande vedtak til fråsegn:

VEDTAK

1. Fylkesutvalet ber NVE om å handsama dei tre kraftverka Miljateig-Skålnes, Ripelselva og Hetleflåt saman for å vurdera den totale påverknaden desse vil ha på friluftsliv, landskap og det store samanhengande naturområdet i Etne- og Saudafjella, som er område av stor verdi.
2. Det bør undersøkast om overføringa av Skålneselva kan gjerast med fullprofilbora tunnel for å unngå varige sår i landskapet i eit området opp mot sårbart høg fjell.
3. Det må gjerast vurderingar av minstevassføring for å sikra den raudlista kysttettemosen og den verdifulle naturtypen bekkekløft.
4. Det må gjerast vurderingar av om elvar og fossar som er synlege frå fjorden vert råka og endrar landskapsrommet.
5. Anleggsarbeidet må leggest utanom spillperioden til storfuglen og kvitspettryggen.
6. Naturmangfaldlova paragraf 10 set krav om å vurdera samla belastning på naturmangfaldet ved naturinngrep. Det er ikkje lagt fram dokumentasjon som viser samla verknader på landskap og naturmangfald.

NVE tok i vurderinga av søknaden omsyn til andre konsesjonssøknader i same området med samtidig handsaming. Det gjeld dei to småkraftutbyggingane på sørsida av Åkrafjorden; Ripelselva kraftverk og Hetleflåt kraftverk som fekk innvilga konsesjon same dag, samt vasskraftutbygginga i Rullestad og Skromme som NVE har levert positiv innstilling til OED. Det er òg tatt omsyn til handsaming av dei to kraftverka på nordsida av Åkrafjorden; Djuvselva kraftverk og Kvanndalselva kraftverk der det vart fatta vedtak den 1.4.2014. I vedtaket la NVE vekt på at:

«ei utbygging av Miljateig-Skålnes kraftverk vil medføre betydelege terrenginngrep i eit fjordlandskap med verdi for friluftsliv og reiseliv. Vi har og vektlagt at tiltaket påverkar ein viktig innfallsport til viktige fjellområde og reduserer villmarksprega naturområder. NVE meiner at det er vanskeleg å finne gode avbøtande tiltak som vil redusere terrenginngrepa og verknad for landskap, friluftsliv og reiseliv. NVE har og lagt vekt på at tiltaket kjem i konflikt med ein raudlista art (VU – sårbar) og to naturtypar av middels verdi (B).»

Søknaden fekk avslag om konsesjon hjå NVE 18.12.14.

Miljateig kraftverk AS har redusert prosjektet for å redusere konfliktnivået skissert i grunngevinga for avslaget. Alle inngrep i det nye prosjektet er flytta ned frå høgareliggjande strom, og Skålneselva er teke ut av planane. Det vert no søkt om konsesjon til å utnytte fallet i Miljateigselva frå kote 217. Røyrgatetrase og plassering av kraftstasjon er den same som i tidlegare prosjekt. Netttilkopling vert også som før skildra. Den reduserte versjonen av prosjektet er på avgrensa høyring til partane som ga innspel til den opprinnelege søknaden. Hordaland fylkeskommune har søkt om og fått innvilga utsett høyringsfrist til 16. oktober.

Fylkeskonservatoren i Hordaland fylkeskommune har vurdert saka som regional sektorstyresmakt innan kulturminnevern. I vurdering av prosjektet i høve til regionale omsyn har vi nytta Verdivurdering av landskap i Hordaland fylke¹ og Område for friluftsliv². Det er vidare referert til verdikart og retningslinjer i Fylkesdelplan for små vasskraftverk i Hordaland.

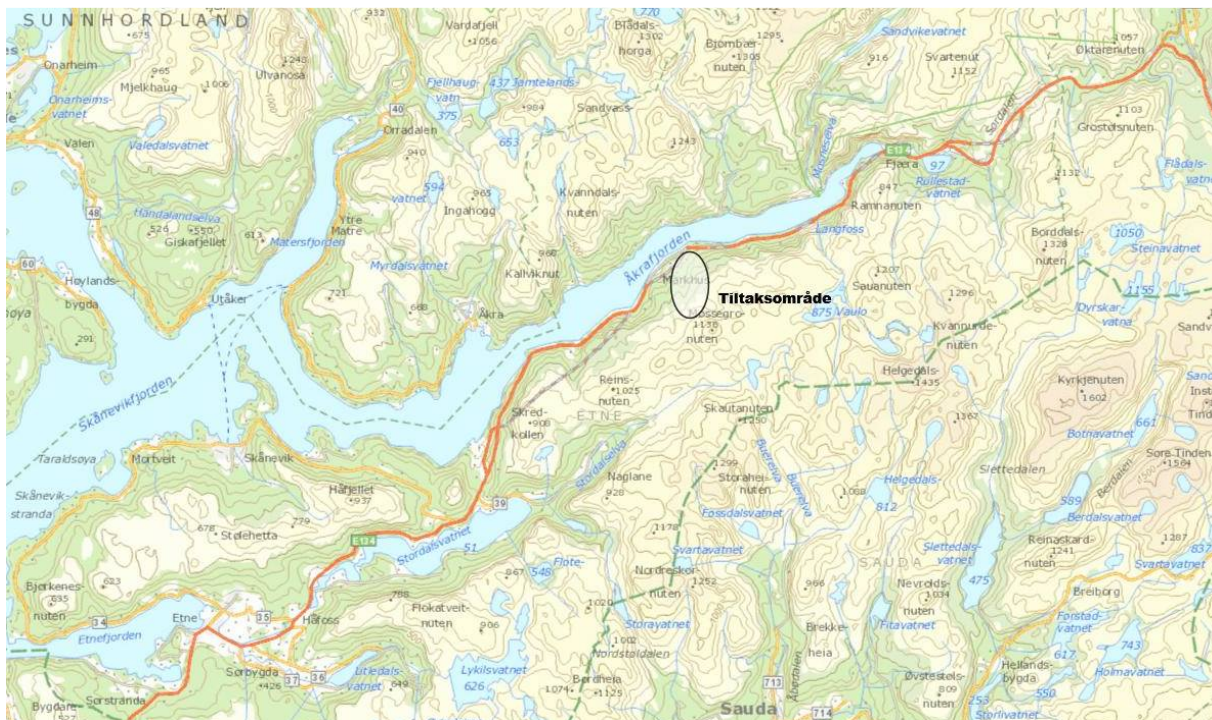
¹ Aurland naturverkstad, 2011. På oppdrag frå Hordaland fylkeskommune.

² Kartlegging og verdisetting av regionalt viktige område for friluftsliv i Hordaland. Hordaland fylkeskommune og Fylkesmannen i

2. Søknaden

2.1. Området

Tiltaksområdet er sør for bygda Markhus i Etne kommune. Vassdraga drenerer til Åkrafjorden. Det er lite busetnad i området, og infrastruktur og busettinga ligg nedst langs fjordane, og det er også her dei fleste eksisterande inngrepa er. Bygda Markhus ligg på eit platå eit stykke opp frå fjorden, og her er det i hovudsak eldre bustadar og mindre gardsbruk. Frå den private vegen opp til Markhus går det ein landbruksveg opp lia langs Miljateigsvassdraget.

Figur 1: Tiltaksområde

2.2. Prosjektomtale

Miljateig kraftverk AS vil nytte fallet i Miljateigselva med planlagt inntak på kote 217. Røyrkata vil gravast ned. I øvre del vil den følgje landbruksvegen som i dag ender ved kote 230. Landbruksvegen vil oppgraderast. Røyrkata vil vidare gravast ned i lia gjennom kratt og gjengrodd kulturlandskap ned til kraftstasjon ved sjøen. Total lengde på tilløpsrøyr er 1 km. Det vil byggast 40 m ny veg frå kommunal veg til kraftstasjon. Årleg produksjon er venta å bli 8 GWh og utbyggingsprisen 2,85 kr/kWh. Det er planlagt minstevassføring, men nivå og periode er ikkje avklart.

2.3. Endring frå tidlegare søknad

Opprinneleg var det tenkt eitt inntak på kote 395 i Miljateigselva og eitt inntak på kote 440 i ei sidegrein til Miljateigselva. Til det andre inntaket skulle det overførast to elver, Skålneselva og Fjellbekken. Total produksjon var venta å bli 19 GWh.

3. Verknad for natur og samfunn

For småkraftverk er det krav om at ein rapport om biologisk mangfald og hydrologi er lagt ved søknaden. Utover dette er det ikkje gjort faglege utgreiningar som del av søknaden. I det følgjande er dei viktigaste verknadane for natur og samfunn presentert, som skildra i søknaden og den vedlagde rapporten om biologisk mangfald.

3.1. Kulturminne

Frå søknaden: *Det er ikkje gjort funn av automatisk freda kulturminne i område. Det finnes ein del registrerte bygningsrestar i området som ligg i SEFRAK registeret. Desse bygningane eller bygningsrestane*

er ca. 180 år gamle, og tilstanden varierer frå ruinar til godt vedlikehaldne stølshytter. Anleggsarbeidet kjem ikkje i direkte konflikt med desse, med unntak av ruin etter naust ved kraftstasjonstomta.

3.2. Landskap

I følgje søknaden er det lite innsyn til elvedalen frå fjorden og E134. Dei nedste 250 m av røyrtraseen vil vere synleg frå sjøen før den revegeterast. Det er ein del små fossar og bratte stryk i vassdraget, men det er lite innsyn, så konsekvensen av fråføring av vatn er venta å vere liten for landskap.

3.3. Biologisk mangfald

Det er registrert ei bekkekløft i Miljateigselva, som i store delar er utilgjengeleg med bratte veggjar. Det finst mange små og større fossar og fossefall og i tilknytning til desse er det ein del fosserøyk. Dette gjer at lokalklimaet stadvis er svært fuktig. Vegetasjonen er sparsam. Bekkekløfta vert vurdert å ha eit visst potensial for funn av raudlista mosar og lav. Verknaden av tiltaket på bekkekløfta er vurdert å vere i *overkant av middels negativt*.

Ask og alm, begge kategoriserte som nær truga på raudlista, veks langs Miljateigselva. Det er funne spor etter kvitryggspett i området. Påverknaden på desse artane er vurdert til *lite negativ*.

3.4. Friluftsliv

Fjellet over Markhus er i dag eit mykje nytta område for tur og friluftsliv. Det er i dag etablert ein liten parkeringsplass for turistar som nyttar stien opp frå Øvre Markhus og til fjells. Tiltaksområdet ligg aust og nedanfor denne stien. I anleggsperioden kan det verta støyande aktivitet som kan påverka opplevinga av naturen i nedre del av området.

3.5. Andre brukarinteresser

Området vert ikkje nytta til landbruk i dag. Betre landbruksveg er venta å gi betre tilhøve for skogsdrift. Det er tidvis hjorte- og småviltjakt i tilstøytande område. Det er ikkje fisk i elva. Det er beiteområde for rådyr og trekkveg for hjort gjennom området. Ein spel plass for storfugl ligg nord-aust for inntaksområdet.

3.6. Samfunnsmessige vurderingar

Kraftverket vil produsere 8 GWh ny fornybar energi. Miljateig kraftverk AS er eigd av grunn- og fallrettshavarane, som ønskjer å nytte vassressursane på gardane sine. Det vil auka innteninga på råka eigedommar og betra kåra for stadleg busetnad. Det vil slå positivt ut på landbruk, skogdrift og drift og vedlikehald av den private vegen til Markhus. Eigedomsskatt til Etne kommune utgjer 150 000,- pr år frå første år.

4. Fylkesrådmannen si vurdering

Fylkesdelplan for små vasskraftverk i Hordaland har følgjande overordna retningsline:

R1 Overordna ramme: *Hordaland er positiv til bygging av små vasskraftverk der omsyn til miljø og andre arealinteresser er ivareteke. Verdiskaping for samfunnet skal også vurderast.*

Matre-Åkrafjorden delområde har følgjande omtale i fylkesdelplanen:

Matre-Åkrafjorden delområde har stort potensial for småkraft. På nordsida av Åkrafjorden er det fleire område med urørt preg. Utbygging i desse områda kan føre til redusert omfang av inngrepsfri natur som går frå fjord til fjell i fylket. Utbygging på sørsida av Åkrafjorden kan føre til reduksjon i omfang av villmarksområde i Etnefjella. Området har fleire potensielt verdifulle bekkekløfter som må undersøkjast nærare ved utbyggingsplanar.

4.1. Kulturminne

Vi har ikkje kjennskap til automatisk freda kulturminne eller andre verneverdige kulturminne i tiltaksområda og traséen for røyrtraseen. Nedre del av røyrtraseen går gjennom eit gammalt kulturlandskap kor det framleis kan vere uregistrerte kulturminne. Potensialet for nye funn blir likevel vurdert til ikkje å vere stort nok til å

setje i verk vidare kulturhistoriske undersøkingar, men det er viktig at ein under opparbeidinga søkjer å unngå inngrep i/skade på eventuelle kulturlandskapstrekk som steingardar, eldre vegar/stiar, bakkemurar, ruinar og tufter m.m.

Elles gjer vi merksam på at tiltakshavar har plikt til å visa aktsemd, og viser til meldeplikta etter kulturminnelova § 8, 2. ledd. Dersom automatisk freda kulturminne som gjenstandsfunn, flekkar med trekk eller konstruksjonar blir avdekt under gjennomføring av tiltaket, må dette straks meldast til Fylkeskonservatoren i Hordaland fylkeskommune, og alt arbeid stansast til rette forvaltningstyresmakt har vurdert funnet. Slik gransking vil bli utført mindre enn tre dagar etter at vi har fått melding om mogelege funn.

Fylkeskonservatoren har ingen vidare merknader til planen.

4.2. Landskap

Tiltaksområdet ligg i eit område klassifisert som fjordlandskap av middels verdi i Fylkesdelplan for små vasskraftverk. Ifølgje søknaden vil stasjonsområdet og den nedste delen av røyrkata vere synleg frå fjorden.

I avslaget til opprinneleg søknad skildrar NVE konflikta mot landskapsverdiar slik: «Nedre del av røyrkatetraseen frå fjorden og opp til bilvegen til Øvre Markhus er bratt med ca. 30 graders stigning. Det må påreknast ein del sprenging då det er relativt lite lausmassar og ein del fjellparti/knausar som må forserast. Det må vidare sprengjast ut tomt til kraftstasjon og snuplass ved fjorden. NVE meiner at legging av nedre del av røyrkata med kraftstasjonstomt vil bli svært godt synleg frå Akrafjorden.

Etablering av veg og legging av røyrgate vidare opp til inntak 1 på kote 395 vil også by på utfordringar med tanke på landskapet. Terrenget er tidvis svært sidebratt og legging av røyrgate og veg vil gi godt synlege og skjemmaende skjeringar.»

Prosjektet i redusert form vil framleis ha konsekvensar for fjordlandskapet med tanke på sår etter sprenging og etablering av kraftstasjon, vegar og røyrgate i bratt terreng. Med tanke på at verdivurderinga av fjordlandskapet er sett til middels, er konfliktnivået vurdert å vere moderat.

4.3. Biologisk mangfald

Nedre del av Miljateigselva er ei bekkekløft av middels verdi. Retningslinene frå Fylkesdelplan for små vasskraftverk slår fast at:

R5 Biologisk mangfald

1b) Tiltak som kjem i konflikt med biologisk mangfald av stor eller middels verdi (jf. verdivurdering av raudlisteartar, naturtypar og truga vegetasjonstypar som framgår av dei nasjonale retningslinene for små vasskraftverk), må påreknne pålegg om avbøtande tiltak som reduserar konflikten.

Ved utbygging av prosjektet må det stillast krav om minstevassføring tilsvarande 5 persentil eller høgare for å redusere konflikt med biologisk mangfald i bekkekløfta.

4.4. Friluftsliv

Fjellet over Markhus er mykje nytta til tur og friluftsliv. Området, frå nede ved fjorden og opp i Etnefjella, er registrert som friluftsområde av stor verdi i fylkesdelplanen for småkraftverk. Ifølgje søknaden er tiltaksområdet eit stykke aust for stien som fører frå Markhus og til fjells.

Haugesund turistforening opplyser (på telefon og e-post) at dei har merka tursti frå Øvre Markhus til Sandvasshytta. Den går like ved Miljateigselva. Sandvasshytta har om lag 1 000 overnattingar i året. Kor mange av desse som kjem frå Markhus finst det ikkje statistikk

på. Stien frå Øvre Markhus er den viktigaste og mest nytta stien opp i Etnefjella langs Åkrafjorden. Nabogarden til tiltaket har starta ei satsing på friluftslivsturisme og har nyleg fått etablert ein parkeringsplass for turistar ved Øvre Markhus.

Miljateigselva går djupt i landskapet og tidvis bratt. Stien går ikkje attmed elva og elvestrengen er lite synleg. Konsekvensane for friluftsliv er i hovudsak knytt til arealbeslag og sår i landskapet frå røyrgate og anleggsveg, og i mindre grad til fråføring av vatn i fossar og elvestryk.

R7 Friluftsliv

1. *Ein bør visse varsemd ved utforming av ny vasskraftutbygging, slik at tiltaka ikkje reduserer opplevingskvalitetane i friluftsområde med stor verdi. Gjennom konkret utforming skal ein søkje å gjere tiltaket til ein positiv ressurs for friluftslivet.*

Konsekvensen av tiltaket på friluftslivet vart tillagt stor vekt i avslaget frå NVE på den opprinnelege søknaden. Med tanke på at heile tiltaksområdet ligg i eit friluftsområde av stor verdi meiner Fylkesrådmannen at konflikten med friluftsliv framleis potensielt kan vere høg og meiner det bør tillegkast vekt i vurderinga og avbøtande tiltak må innførast for å redusere eventuelt konfliktnivå.

4.5. Andre brukarinteresser

Fylkeskommunen har ingen merknader til dei haustbare artane rådyr og hjort. Spelplassen for storfugl aust for tiltaksområdet tyder på at storfugl nyttar området. Det er difor viktig å unngå unødig hogst for å ta vare på fuglen sitt habitat og å hindre støy i spelperioden.

Åkrafjorden er registrert som landskapspark i Hordaland. I Fylkesdelplan for små vasskraftverk er heile landskapet som er synleg frå Åkrafjorden vurdert å ha stor verdi som reiselivsområde.

R9 Reiseliv

I område med stor verdi for reiselivet der tiltaket vil redusere opplevingskvalitetane skal ein visse varsemd med løyve til ny vasskraftutbygging. Gjennom konkret utforming skal ein søkje å gjere tiltaket til ein positiv ressurs for reiselivet.

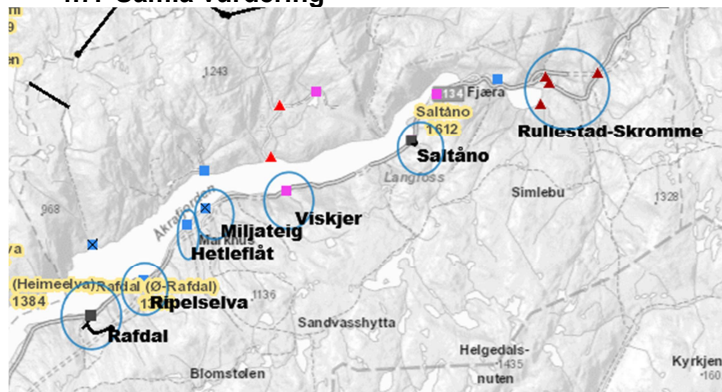
Då nedre delar av prosjektet er synleg frå fjorden, området har status som landskapspark og dei landskapsmessige inngrepa er vurdert å bli godt synlege frå fjorden vurderer Fylkesrådmannen konflikt med reiselivsinteressene til å vere tilstades og at dette bør tillegkast vekt i vurderinga.

4.6. Samfunnsmessige verknader

Prosjektet vil gi inntekter til grunneigarane som i dag er busette på dei aktuelle gardsbruka og dimed betre lønsemda i gardsdrifta og fremje framtidig busetnad. Det vil i tillegg generere skatteinntekter til kommune og fylkeskommune. Inntekter frå kraftverk eller anleggsarbeid knytt til dette gir økonomiske ringverknader i lokalsamfunnet. Inntektene til lokalsamfunna er avhengige av kraftprisane, som i dag er låge. Utviklinga i kraftprisen i Noreg i åra som kjem er usikker.

Fylkesrådmannen vurderer dei samfunnsmessige verknadane av tiltaket som positive.

4.7. Samla vurdering

Langs sørsida av Åkrafjorden har det vore fleire aktuelle prosjekt dei siste åra. Vest for Miljateig er Rafdal kraftverk allereie bygd ut, Ripelselva og Hetleflåt vart konsesjonsvurdert saman med det opprinnelege prosjektet Miljateig-Skålnes, og fekk innvilga konsesjon. Aust for Miljateig er Viskjer kraftverk vurdert å vere konsesjonsfritt og Saltåno er utbygd. Innst i fjorden er det fleire nye prosjekt. Det største er Rullestad og Skromme der ei samling på fire større kraftverk vart handsama samla. Positiv innstilling til tre av fire av desse kraftverka vart vedteke saman med Miljateig-Skålnes kraftverk. Innstillinga er til sendt til endeleg

konsesjonsvedtak i OED. Det er ein del prosjekt i ulike stadier av konsesjonsprosess også på nordsida av Åkrafjorden.

Det opprinnelege prosjektet Miljateig-Skålnes vart vurdert saman med tre andre prosjekt. Bakgrunnen for å handsame søknadane saman er mellom anna å sjå den samla belastinga kraftprosjekta får for området. Dersom alle prosjekta som har fått konsesjon, er innvilga konsesjonsfritak eller har positiv innstilling i nærområdet byggast ut, vil dette påverke landskapsrommet i fjorden. Ytterlegare èi utbygging vil auke den totale påverknaden.

4.8. Konklusjon

Miljateig kraftverk er eit redusert prosjekt samanlikna med opprinneleg søknad og konflikta med almenne interesser i området er mindre. Dette gjeld særleg friluftsiinteresser, biologisk mangfald og sårbart høgfjell. Prosjektet er framleis i noko konflikt med reiseliv, biologisk mangfald og fjordlandskap. Talet på potensielle kraftutbyggingar i nærområdet er stort, og dette bør tilleggast vekt i vurdering av saka. Prosjektet har ein låg utbyggingspris og vil truleg betre lønsemda på gardsbruka ved Miljateigselva. Dette vil fremje lokal busetnad og gi skatteinntekter til kommunen.